

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER

SB.6.4.1 – YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

Ünite 4: Yaşayan Demokrasimiz · Konu Özeti · Sosyal Bilgiler Dünyası

Öğrenme çıktısı: Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder. Bu özet; demokrasinin nitelikleri, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, kamuoyu ve medya ile karar alma sürecinin aşamalarını kapsar. Ayrıca seçme-seçilme hakkı, katılım hakkı, çocuk hakları ve katılım düzeylerini de içerir.

ÖNEMLİ KAVRAMLAR

Demokrasi · Millî egemenlik · Siyasi parti · Sivil toplum kuruluşu · Kamuoyu · Medya · Seçme ve seçilme hakkı · Katılım hakkı · Karar alma süreci · Özgürlük · Azim ve kararlılık · Demokratik aile · Çoğulculuk · Hukukun üstünlüğü · Toplumsal adalet

1

DEMOKRASİNİN NİTELİKLERİ VE MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ

Sosyal bilgiler dersinde öğrendiğimiz kavramların bir kısmı **demokrasinin niteliklerini** anlatır, bir kısmı ise demokrasiyle **bağdaşmaz**. Demokraside yönetme yetkisi halka aittir; halk da bu yetkiyi **seçimlerle** kullanır.

DEMOKRASİNİN NİTELİKLERİ ✓

- Özgürlük
- Eşitlik
- Katılım
- Çoğulculuk
- Hukukun üstünlüğü
- Millî egemenlik
- Seçme ve seçilme hakkı

DEMOKRASİYLE BAĞDAŞMAYANLAR ✗

- Esaret
- Ayrımcılık
- Kişi egemenliği

PEKİ DİĞERLERİ?: Panoda geçen **MİLLÎ KİMLİK, GELENEK GÖRENEK** ve **GÖRGÜ** kavramları toplum hayatımız için çok değerlidir; ancak bunlar doğrudan **DEMOKRASİNİN NİTELİĞİ** olarak sayılmaz.

Tarihimizde demokrasiyle ilgili önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerin bazıları ülkemizde **millî bayram** olarak kutlanmaktadır.

TARİH	YAŞANAN ÖNEMLİ OLAY	MİLLÎ BAYRAM
23 Nisan 1920	TBMM'nin açılması	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
29 Ekim 1923	Cumhuriyet'in ilan edilmesi	Cumhuriyet Bayramı

2 YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

Yönetimin karar alma süreçlerine **seçme ve seçilme hakkımızı** kullanarak katılabildiğimiz gibi **siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ve medya** aracılığıyla da katılabiliriz. Ayrıca bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu **kamuoyu** da yönetimin karar alma süreçlerinde önemli bir role sahiptir.

YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLAR

SİYASİ PARTİLER Meclis, seçim, tüzük ve program	SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI Gönüllülük, dernek, vakıf	KAMUOYU Birey, ortak kanaat	MEDYA İletişim, haber, gündem
---	--	---------------------------------------	---

DİKKAT: Bu unsurlar birbirleriyle sürekli **ETKİLEŞİM HÂLİNDEDİR**. Yönetimi bazen **DOĞRUDAN** (seçim ve oy yoluyla), bazen de **DOLAYLI** yoldan (haber yaparak, proje üreterek, gündem oluşturarak) etkilerler.

3 SİYASİ PARTİLER

Siyasi parti; belirli bir görüşü savunan ve **yönetimde söz sahibi olmak isteyen** örgütlenmiş kuruluşlardır.

Siyasi partiler; Anayasa ve kanunlara uygun olarak **milletvekili ve mahallî idareler seçimleri** yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve **açık propagandaları** ile **millî iradenin oluşmasını** sağlar. Amaçları; demokratik bir devlet ve toplum düzeni içinde **çağdaş medeniyet seviyesine** ulaşmaktır. Ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış, **tüzel kişiliğe sahip** kuruluşlardır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: MECLİS · seçim · tüzük ve program · millî irade · propaganda · tüzel kişilik

4 SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK)

Sivil toplum kuruluşu; özel sektörden ve devletten **bağımsız** olarak **gönüllülük esasına dayalı**, belirli bir amaç ya da sorun ile ilgili (sosyal, ekonomik ve kültürel konularda) vatandaşların bir araya gelmesi ile oluşan kuruluşlardır.

STK ÇEŞİTLERİ

- Vakıflar
- Dernekler
- Birlikler
- Kooperatifler
- Sendikalar
- Meslek odaları
- Partiler

STK'LAR NE İŞE YARAR?

- Toplumun talep ve beklentilerinin yerine getirilmesini sağlar.
- Demokratik sürecin etkili işlemesine katkı yapar.
- Toplumda güven düzeyini artırır.
- Farklı insanları ortak bir amaç etrafında buluşturur.
- Yerel, ulusal ve küresel hizmet fırsatı sunar.

ÖRNEK OLAY · MESLEKİ EĞİTİM İŞ BİRLİĞİ PROJESİ

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı **Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü** ile bir sivil toplum kuruluşu olan **Türk Tekstil Vakfı (TTV)** iş birliğinde “Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolü” imzalandı. Protokolün amaçları şunlardır:

- Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında tekstil sektöründe **ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmek.**
- Mezunlarının **istihdamına destek olmak.**
- Sektörün **rekabet kabiliyetini yükseltmek.**

Neden önemli? Bir sivil toplum kuruluşu, devlet kurumuyla iş birliği yaparak **eğitim ve istihdam** alanında topluma katkı sağlıyor ve yönetimin kararlarını etkiliyor.

5 KAMUOYU

Kamuoyu; toplumu ilgilendiren herhangi bir sorun üzerinde **halkın benimsediği genel düşünce**, ortak kanaattir.

Kamuoyu; halkı ilgilendiren belli bir mesele hakkında, **belirli bir zamandaki** “genel yargı” yahut “ortak kanaat” şeklinde de tanımlanır. Karar alma konumunda olan kişiler veya kurumlar, **her zaman yönetilenlerin fikir ve düşüncelerini** öğrenmek ister. Bu da **yöneten grup ile yönetilen grup** arasında karşılıklı bir ilişkiye, bir **etkileşime** yol açar.

ANAHTAR SÖZCÜK: Kamuoyunun temel yapı taşı **BİREYDİR**. Tek tek bireylerin görüşleri bir araya geldiğinde toplumun **ORTAK KANAATI** oluşur.

6 MEDYA

Medya; gazete, radyo, televizyon, dergi, genel ağ gibi haber almamızı sağlayan **yazılı, görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının tümüdür.**

- Toplumun **bilgiye erişimini** sağlar.
- **Eğlence** sunar.
- **Eğitime** katkıda bulunur.
- **Haber alma** ihtiyacını karşılar.
- **Sosyal bağları** güçlendirir.
- **Kültürel ifadeye** imkân verir.
- Toplumun **düşünce ve davranışlarını** etkileyebilir.
- Toplumsal sorunları **gündeme taşır** ve tartışılmasına katkı sağlar.

ÖRNEK: EŞİTSİZLİK, IRKÇILIK, CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ gibi konuların medyada ele alınması, toplumun bu sorunlarla ilgili **FARKINDALIĞINI ARTIRABİLİR.**

ÖRNEK OLAY · MEDYANIN KAMUOYU OLUŞTURMADAKİ ROLÜ

Genel ağdan alınan bir haberde şu bilgiler yer almaktadır:

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, saat 00.24’te **canlı yayına bağlanarak** ‘Bu gelişme, Türk Silahlı Kuvvetlerimizin içindeki bir azınlığın kalkışma hareketidir.’ ifadelerini kullandı.”

“**Erdoğan, milletini darbecilere karşı durmak için meydanlara çağırdı. Bu çağrı üzerine Türk halkı sokaklara çıkarak tepki gösterdi.**”

Neden? Radyo, televizyon, genel ağ ve gazete gibi medya araçları bir olayı **çok kısa sürede** geniş kitlelere ulaştırır; böylece **kamuyu oluştur** ve toplum harekete geçer.

7 UNSURLARI KARŞILAŞTIRALIM

Yönetimin karar alma sürecine etki eden unsurlar birbirleriyle etkileşim hâlinindedir; ancak izledikleri **yöntemler** arasında benzerlikler ve farklılıklar vardır.

UNSUR	YÖNETİMİ NASIL ETKİLER?	ANAHTAR SÖZCÜK
Siyasi partiler	Seçimlere katılır, tüzük ve programındaki görüşleri savunur, millî iradenin oluşmasını sağlar.	Meclis
Sivil toplum kuruluşları	Gönüllülerle projeler üretir; toplumun talep ve beklentilerini yönetime iletir.	Gönüllülük
Kamuyu	Halkın ortak kanaatini oluşturur; yönetenler bu kanaati öğrenmek ister.	Birey
Medya	Konuların veya sorunların gündeme gelmesinde etkilidir.	İletişim

BENZERLİK VE FARKLILIK: BENZERLİK: Hepsi halkın düşüncesini yönetime taşır, karar alma sürecini etkiler ve demokratik hayatı güçlendirir.

FARKLILIK: Siyasi partiler seçim ve meclis yoluyla **DOĞRUDAN**; sivil toplum kuruluşları, medya ve kamuyu ise gündem oluşturarak **DOLAYLI** yoldan etkiler.

8 YÖNETİMDE KARAR ALMA SÜREÇLERİ

Demokratik yönetimler karar alırken **tek başına hareket etmez**. Bireylerin veya bireylerin oluşturduğu kurum ve kuruluşların düşüncelerini de dikkate alır. Karar alma süreçlerinin doğru ilerlemesi ve **istenen sonuçların alınabilmesi** için şu aşamalar takip edilir:

- 1. Sorunun ya da konunun **gündeme getirilmesi**
- 2. **Çözüm önerileri** geliştirilmesi
- 3. **Karar verme**
- 4. Kararın **uygulanması**
- 5. Kararın **değerlendirilmesi**
- 6. Gerekirse **yeniden çözüm yolları** oluşturulması

DİKKAT: Süreç **KARAR VERMEKLE BİTMEZ**. Karar uygulanır, sonuçları değerlendirilir; sonuç istenen gibi değilse **YENİDEN** çözüm yolları aranır. Medya ise özellikle **1. AŞAMADA** (konuların gündeme gelmesinde) etkilidir.

9 SEÇME VE SEÇİLME HAKKIMIZ

Bu süreçlere toplumun bir parçası olarak **bizler de katılabilir** ve etkin bir rol oynayabiliriz. Anayasamızın **“Siyasi Haklar ve Ödevler”** bölümü, ülkemizin yönetimine ve karar alma süreçlerine katılımı sağlayan hak ve ödevleri düzenler. **Cumhurbaşkanı, milletvekilleri, belediye başkanları ve muhtarlar** düzenli aralıklarla yapılan **seçimlerle** belirlenir.

HABER · MAHALLÎ İDARELER GENEL SEÇİMLERİ: “Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığının **31 MART 2024** tarihinde yapılan mahallî idareler genel seçimlerine yönelik açıklamalarına göre; büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde **47 MİLYON 867 BİN 134** seçmen kayıtlı olup katılım oranı **YÜZDE 78,12** olarak gerçekleşmiştir.”

SEÇİME KATILANLAR ✓	SEÇİME KATILMAYANLAR ✗
Oran: %78,12	Oran: %21,88
Seçme hakkını kullanır, yönetimi doğrudan etkiler.	Yönetimle ilgili söz hakkını kullanmaz.
Topluma karşı görev ve sorumluluğunu yerine getirir .	Toplumsal sorumluluğunu eksik bırakır .

UNUTMA: Kanunlarla belirlenen yaşa geldiğinizde yönetime katılma **HAKKINA VE SORUMLULUĞUNA** sahip olacaksınız. Yaşadığınız yerde yapılan seçimlerin sonuçları hem sizi hem de **TÜM TOPLUMU** etkiler.

10

KATILIM HAKKIMIZ

Toplumsal hayatımızın gelişmesinde ve toplumumuzda var olan sorunların çözümünde, demokratik hayatımızın en önemli parçalarından biri olan **katılım hakkımızı** kullanmalıyız. Katılım hakkı, bireylerin düşüncelerini toplum hayatına yansıtmasının **en demokratik yollarından biridir**. Ayrıca **toplumun huzuru, bireyler arası eşitlik ve toplumsal adaletin** sağlanmasında önemli bir yere sahiptir.

Ailenizde alınan kararlara katılabildiğiniz gibi, toplumumuzda yaşanan sorunların çözümüne veya toplumumuzu geliştirmeye yönelik kararlara da **siz katkıda bulunabilirsiniz**. Bunu şu yollarla yapabilirsiniz:

- Farkındalık yaratarak
- Sorular sorarak
- Eleştirel düşünerek
- Çözüm odaklı yaklaşımlar sergileyerek
- Empati kurarak
- Toplumsal etkinliklere katılarak
- Yaşıtlarınıza rol model olarak
- Kanunla belirlenen yaşa gelince **yönetime katılarak**

NERELERDE KATILIRIZ?: Katılım yalnızca seçimlerde olmaz. **AİLEDE, OKULDA, MAHALLEDE VE TÜM YAŞAM ALANLARINDA** alınan kararlara katılabiliriz.

11

ÇOCUK HAKLARI VE KATILIM

Çocuklar, zihinsel ve bedensel olarak yetişkinlerden farklıdır; diğer insanlar karşısında kendilerini **yetişkinler kadar savunma güçleri yoktur**. Bu yüzden hem zihinsel hem bedensel olarak sağlıklı olabilmeleri için yetişkinler tarafından **desteklenmeli ve korunmalıdırlar**. Çocuklar toplumun bir parçası ve **gelecekteki güvencesidir**; haklarını ve sorumluluklarını iyi bilen çocukların yetişmesi toplum hayatı için çok önemlidir. **Yaşama hakkı, barınma hakkı ve katılım hakkı** çocukların temel haklarından.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME: 20 KASIM 1989 tarihinde kabul edildi; bu sebeple 20 KASIM DÜNYA ÇOCUK HAKLARI GÜNÜ olarak ilan edilmiştir. Türkiye sözleşmeyi 14 EYLÜL 1990 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme dört temel ilke üzerine şekillenir: **AYRIM GÖZETMEME, ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI, YAŞAMA VE GELİŞME HAKKI, KATILIM HAKKI**.

Katılım hakkına göre çocuklar, kendilerini etkileyen kararlarda görüşlerini **serbestçe ifade edebilmeli** ve **karar alma süreçlerine dâhil edilmelidir**.

MADDE	İÇERİĞİ
Madde 12	Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını tanırlar. Bu hak, çocuğun yaşı ve olgunluk düzeyine uygun şekilde, gerekli özen gösterilerek sağlanmalıdır.
Madde 13	Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir. Bu hak; ülke sınırlarına bağlı olmaksızın yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncenin araştırılması, elde edilmesi ve paylaşılması özgürlüğünü kapsar.

SONUÇ: Çocuklar bu maddelere dayanarak **AİLE, OKUL VE DİĞER YAŞAM ALANLARINDA** alınan kararlara katılma hakkına sahiptir. Yetişkinler, çocukların bu hakkı kullanabilmesi için onlara **FIRSATLAR SUNMALIDIR**.

12

KATILDIM AMA NASIL? · KATILIM DÜZEYLERİ

Her katılım aynı düzeyde değildir. Aşağıdaki üç örnek durum, alınan kararlara **katılım düzeyinin** nasıl değiştiğini gösterir.

1. FİKİR SORMA

Anne ve baba çocuğun düşüncesini **sorar** ama söylediklerini **dikkate almaz**.

Örnek: Kışlık ayakkabı alınırken fikri soruldu; ancak beğendiği ayakkabının tabanı kayar diye başka bir ayakkabı alındı.

2. BERABER KARAR ALMA VE UYGULAMA

Tüm ihtimaller **birlikte** değerlendirilir; hem çocuğun hem anne-babanın istekleri göz önünde bulundurulur.

Örnek: Ramazan Bayramı'nda annenin köyüne, Kurban Bayramı'nda babanın köyüne gitme kararı ailece alındı.

3. KENDİ KARARINI ALMA VE UYGULAMA

Karar **tamamen çocuğa** aittir; kararını kendisi alır ve **kendisi uygular**.

Örnek: Sokak hayvanları için bir çocuk derneğine üye oldu, okulda derneğin temsilcisi olarak arkadaşlarıyla projeler üretti.

EN YÜKSEK KATILIM: Üç durum içinde katılım düzeyi **EN YÜKSEK OLAN ÜÇÜNCÜSÜDÜR**; çünkü karar tamamen çocuğa bırakılmış, çocuk da kararını alıp **UYGULAMIŞTIR**. Birinci durumda ise yalnızca fikir sorulmuş, **KARARA YANSITILMAMIŞTIR**.

Ailede veya okuldaki karar alma süreçlerine **bilgi edinmek, fikirlerinizi özgürce sunmak** ve **görüşlerinizin etkisine dair geri bildirim almak** yoluyla dâhil olabilirsiniz.

KATILIM SÜREÇLERİ

1. BİLGİ EDİNME

Konuyu ve süreci öğrenmek

2. DÜŞÜNCEYİ İFADE ETME

Fikirleri özgürce sunmak

3. GERİ BİLDİRİM ALMA

Görüşlerin etkisini öğrenmek

13

DEMOKRATİK AİLE VE “KARAR AL GÜNÜ”

Demokratik aileler; tüm aile üyelerinin alınan kararlarda **söz sahibi olması** ve **sağlıklı iletişim kurması** sayesinde aile bütünlüğünü daha kolay sağlar. Aile bütünlüğünü güçlendirmek **yalnızca maddi yardımlaşmayla** olmaz.

- Zor zamanlarda **birbirine destek olmak**
- **Doğru iletişim** kurmak
- Birbirlerinin **fikirlerine saygı** göstermek
- **Birlikte zaman** geçirmek
- **Sevgi** göstermek
- **Sabır** göstermek

ÖRNEK OLAY · KARAR AL GÜNÜ

Güzel bir köyde, öğrencilerin mutlu olduğu bir okul vardı. Okulun açıldığı ilk hafta **okul idaresi, öğretmenler ve öğrencilerin** katıldığı büyük bir toplantı yapılırdı. Öğrenciler bu güne “**Karar Al Günü**” adını vermişlerdi.

Toplantıda **okul kuralları**, okulun ve bahçesinin düzenlenmesi ve yıl boyunca yapılmasını istedikleri **etkinlikler için oylama** yapılırdı.

Önce toplantının **amacının ne olduğu, nasıl yapılacağı ve kararların nasıl alınacağı** anlatılırdı. (1. Bilgi edinme)

Öğrenciler fikirlerini yazıp “**kural sandığı**”, “**düzen sandığı**” ve “**etkinlik sandığı**” adını verdikleri kutulara atardı. (2. Düşünceyi ifade etme)

Okul saatinin bitişiyile sandıklar açılır, fikirler **tek tek sayılır ve not edilirdi**. Sonuçlar ertesi gün öğrencilerin hazırladığı **tablolar aracılığıyla okul panosunda** paylaşıldı. (3. Geri bildirim alma)

Sonuç: Böylece herkes sonuçlardan haberdar olurdu. Bu okul, katılım sürecinin **üç adımını da eksiksiz** uygulamıştır.

14

ÖZGÜRLÜK, AZİM VE HAK ARAMA

Özgürlük; başka insanların hak ve özgürlüklerine saygı duymak şartıyla insanların **herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya uğramadan** kendi düşüncesine dayanarak **karar verebilmesi ve davranabilmesidir**. Özgürlüklerimizi kullanırken diğer insanlara ve topluma karşı **sorumluluklarımıza** önem vermeli, toplumsal düzenin sağlanması için **kurallara uymalıyız**.

Hedeflerine ulaşmayı başaran insanların en önemli özelliği **azimli ve kararlı** olmalarıdır. Azimli ve kararlı olmak, **inatçı olmak değildir**. Bir işi yaparken, bir düşüncüyü savunurken **gayretli olmak** ve bu yöndeki kararlarımızı her türlü zorluğa karşı **yılmadan uygulamaktır**. Ancak bu durum, arkadaşlarımızın **hak ve özgürlüklerine saygı duymayacağımız** anlamına gelmemelidir.

ÖZLÜ SÖZLER: “Yorulduğunda dinlenmeyi öğren, bırakmayı değil!” — **MUHAMMED ALİ**

“Yedi kez düş, sekiz kez ayağa kalk.” — **JAPON ATASÖZÜ**

“Vazgeçmediğiniz sürece ne kadar yavaş ilerlediğinizin önemi yoktur.” — **KONFİÇYÜS**

Hak ve özgürlüklerimizi koruyabilmemiz için öncelikle **bunların neler olduğunu öğrenmemiz** gerekir. Bireylerin toplumsal yaşamda **adil bir şekilde** var olabilmeleri; hem haklarını bilmeleri ve korumaları hem de **başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı duymaları** ile mümkündür. Trafik kurallarına uymayan, çevreyi kirleten, canlılara kötü davranan, ayrımcılık yapan bireyler; **diğer insanların ve canlıların haklarını ihlal eder**. Bu tür sorunları çözüme kavuşturmak ve **adaleti sağlamak** için haklarımızı bilmenin yanında **hak aramanın yasal yollarını** da öğrenmeliyiz.

ÖRNEK DURUM · SAFİYE HANIM İLE MUHTEREM HANIM

Safiye Hanım sinirli bir şekilde kapıdan çıkmış. Bir taraftan komşusunun bahçesine doğru ilerlerken diğer taraftan da söyleniyormuş. Karşı komşusu **Muhterem Hanım** onun bu hâlini görünce koşarak yanına gitmiş ve Safiye Hanım'ı durdurmuş.

Sorun: Safiye Hanım, yan komşusunun **tavuklarının sürekli bahçesine girdiğini** ve ektiği bütün sebzeleri talan ettiğini anlatmış.

Doğru tutum: Muhterem Hanım önce onu **sakinleştirmiş**; sorunu haklar, özgürlükler ve sorumluluklar çerçevesinde **adaleti göz önünde bulundurarak** çözmeyi önermiş.

Ders: Sorunlar öfkeyle değil; **hakları bilerek, sorumlulukları hatırlayarak ve yasal yollara başvurarak** çözülür.

15

HIZLI TEKRAR

- **Siyasi parti:** Belirli bir görüşü savunan, yönetimde söz sahibi olmak isteyen örgütlenmiş kuruluş.
- **Sivil toplum kuruluşu:** Devletten ve özel sektörden bağımsız, gönüllülük esaslı kuruluş.
- **Kamuoyu:** Halkın bir sorun üzerindeki genel düşüncesi, ortak kanaati.
- **Medya:** Gazete, radyo, TV, dergi, genel ağ | Sorunları gündeme taşır.
- **Karar alma aşamaları:** Gündeme getirme → çözüm önerisi → karar → uygulama → değerlendirme → yeniden çözüm.
- **Katılım süreçleri:** Bilgi edinme → düşüncüyü ifade etme → geri bildirim alma.
- **Katılım düzeyleri:** Fikir sorma → beraber karar alma → kendi kararını alma.
- **Özgürlük:** Başkalarının haklarına saygı şartıyla, zorlanmadan karar verip davranabilme.
- **31 Mart 2024:** Büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde katılım %78,12.
- **Çocuk Hakları Sözleşmesi:** 20 Kasım 1989 kabul · Türkiye 14 Eylül 1990'da imzaladı.